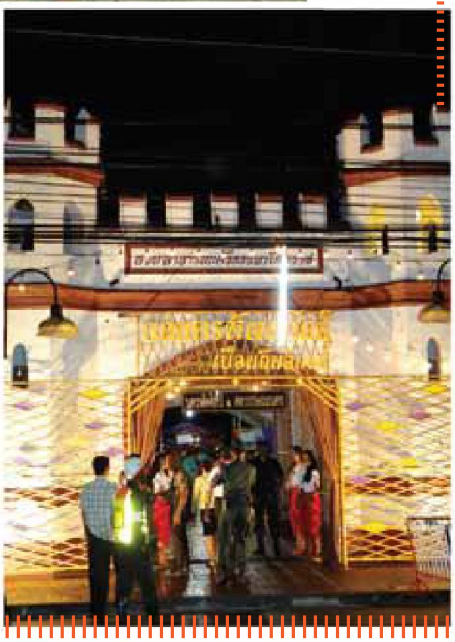
ประวัติเมืองนครศรีธรรมราช

กำแพงเมือง

นครศรีธรรมราช เป็นเมืองประวัติที่มีชื่อเสียงมาไม่น้อยกว่า ๑,๘๐๐ ปีมาแล้ว หลักฐานทางโบราณคดี มีกำเนิดมาแล้วตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๗ เป็นอย่างน้อย จากประวัติอันยาวนานแห่งนครศรีธรรมราช ได้ปรากฏชื่อในที่ต่างๆ หลายชื่อ ตามความรู้ความเข้าใจ และสำเนียงภาษาของชนชาติต่าง ๆ เช่น ตามพรลิงค์ มัทธาลิงค์คม เกศวร โฮลิง เชียะโทว้ โลแค็ก (Locac) สิริธรรมนครศรีธรรมราช ลิกอร์ (Ligor) ละครคิวตูตอน สุวรรณปุระ ปาฏลีบุตร (Pataliputra) และ เมืองนคร เป็นต้น

คำว่า **“นครศรีธรรมราช”** แปลความได้ว่า **“นครอันงามสง่าแห่งพระราชาผู้ทรงธรรม”** และ ธรรมของพระราชาแห่งนครนี้ก็คือ ธรรมแห่งพระพุทธศาสนา

นครศรีธรรมราชได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมมาจากอินเดียทั้งในด้านศาสนา ความเชื่อ อักษร ภาษา ประเพณี และการปกครองจนกลายเป็นพื้นฐานวัฒนธรรมมาถึงปัจจุบัน

"ภาพซ้าย" วัดท้าวโครต, *"ภาพบนขวา"* หอพระนารายณ์
"ภาพล่างขวา" หอพระอิศวร

ในราว พ.ศ. ๑๗๐๐ เศษ ราชวงศ์ศรีธรรมาโศกราช ก็สามารถจัดการปกครองหัวเมืองรายรอบได้สำเร็จถึง ๑๒ เมือง เรียกว่าเมืองสิบสองนักษัตร ประกอบด้วย เมืองสายบุรี เมืองปัตตานี เมืองกลันตัน เมืองปาหัง เมืองไทรบุรี เมืองพัทลุง เมืองตรัง เมืองชุมพร เมืองบันทายสมอ เมืองสะลุเอา เมืองตะกั่วป่า และเมืองกระบุรี

ราชวงศ์ศรีธรรมาโศกราช ได้สถาปนาพระพุทธศาสนาลัทธิลังกาวงศ์ขึ้นอย่างมั่นคงในนครศรีธรรมราช มีการบูรณะพระเจดีย์เดิมให้เป็นทรงระฆังคว่ำอันเป็นศิลปะลังกา จนนครศรีธรรมราชกลายเป็นศูนย์กลางวัฒนธรรม เป็นเมืองแห่งวัฒนธรรมที่ได้ถ่ายทอดศิลปวัฒนธรรมไปยังหัวเมืองอื่นๆ รวมทั้งสุโขทัยซึ่งเป็นเวลานั้น เพิ่งเริ่มก่อตัวขึ้นเป็นราชธานีทางภาคเหนือตอนล่างใหม่ๆ

สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย จึงได้โปรดเกล้าฯแต่งตั้ง พระบริรักษ์ภูเบศร ผู้ช่วยราชการเมืองนครศรีธรรมราชเป็นเจ้าเมืองนครศรีธรรมราช ต่อมากระทำความดี ความชอบ ในราชการจนได้รับการแต่งตั้งเป็น **"เจ้าพระยานครศรีธรรมราช"** คนทั่วไปรู้จักในนาม **"เจ้าพระยานครน้อย"**

ภายหลังที่เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อย) ถึงแก่อสัญกรรม เจ้าเมืองนครศรีธรรมราชคนถัดมา คือ เจ้าพระยานครศรีธรรมราช (น้อยกลาง) ผู้บุตรไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร เป็นเหตุให้หัวเมืองมลายูกระด้างกระเดื่อง พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้ทรงแก้ไขจัดการปกครองหัวเมืองปักษ์ใต้ โดยให้มีการปกครองเป็นมณฑล นครศรีธรรมราชจึงเป็นมณฑลหนึ่งของประเทศไทย โดยทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ พระยาสุขุมนัยวินิต (ปั้น สุขุม) เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลมณฑล นครศรีธรรมราช ใน พ.ศ. ๒๔๓๙

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดเกล้าฯ ให้มีการแต่งตั้งตำแหน่งอุปราชปักษ์ใต้ขึ้น เพื่อการปกครองหัวเมืองปักษ์ใต้ทั้งหมด ในการนี้ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งสมเด็จเจ้าฟ้ายุคลทิฆัมพร กรมหลวงลพบุรีราเมศวร์ดำรงตำแหน่งอุปราชปักษ์ใต้

จนกระทั่งได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ จึงได้ยุบมณฑลนครศรีธรรมราชลงเป็นจังหวัดหนึ่งของราชอาณาจักรไทย และดำรงฐานะดังกล่าวเรื่อยมาจนปัจจุบัน